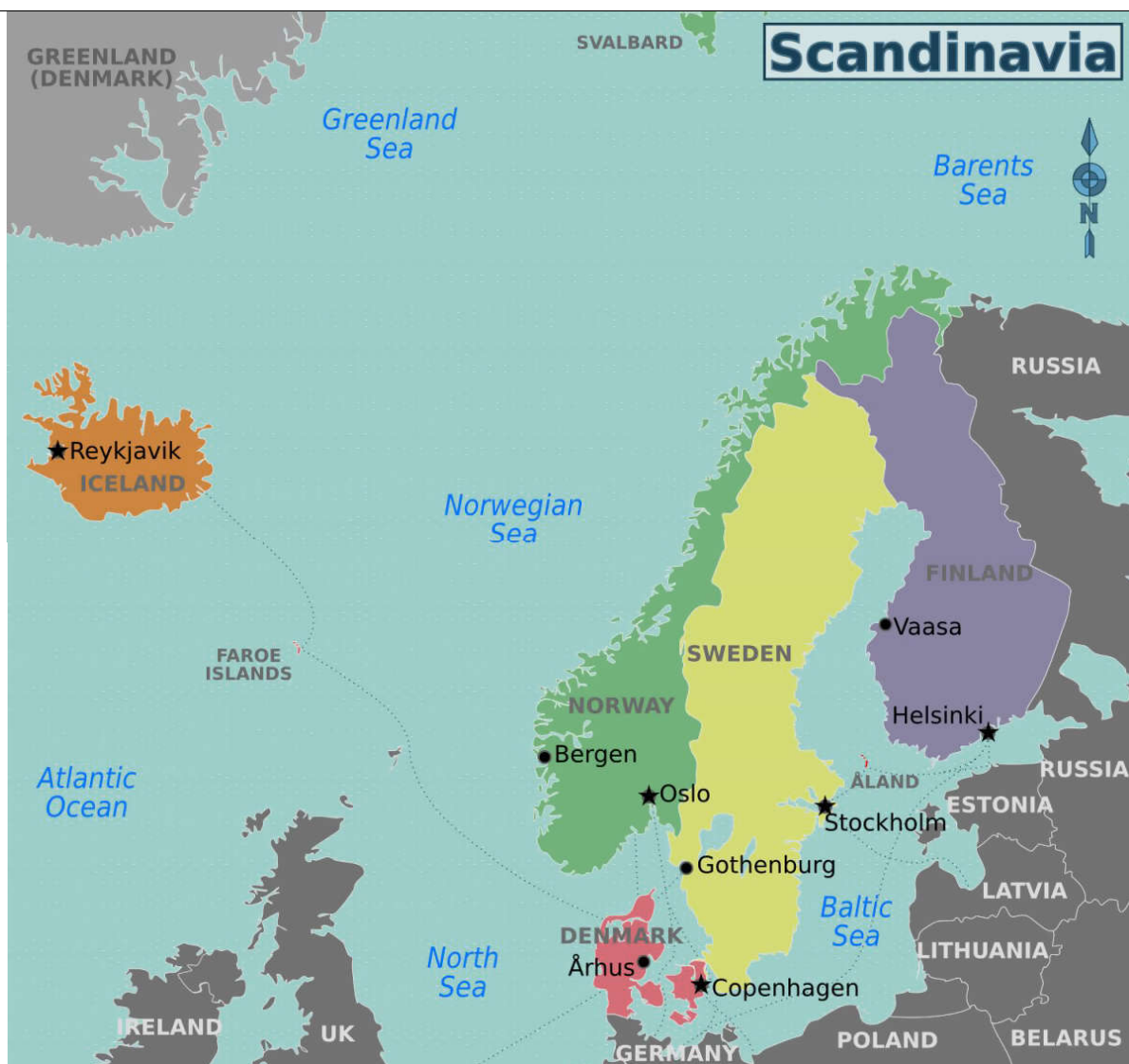

ORGANIZACJE REGIONALNE I SUBREGIONALNE W EUROPIE I NA ŚWIECIE

Tomasz A. Winiarczyk

RADA NORDYCKA

Rada Nordycka

- organizacja subregionalna
- forum konsultacyjne parlamentów i rządów państw nordyckich i ich terytoriów autonomicznych
- kooperacja państw powinna być oparta na tzw. kryterium „nordyckiej korzyści”
- utworzona w 1952** przez parlamenty krajów skandynawskich (sytuacja wyjątkowa w prawie międzynarodowym)
- siedziba: Kopenhaga**

Rada Nordycka

□ państwa założycielskie:

- Dania, Islandia, Norwegia i Szwecja
- dołączały:
 - Finlandia (w 1955 roku)
 - Grenlandia (w 1984)
 - Wyspy Alandzkie i Wyspy Owcze (w 1970)

Rada Nordycka – organy

- **Zgromadzenie Plenarne Rady Nordyckiej** – składa się z przedstawicieli parlamentów krajowych oraz przedstawicieli rządów, którzy jednak nie mają prawa głosowania; uchwała (większością głosów) niewiążące zalecenia i wytyczne adresowane do państw (ich rządów) i Nordyckiej Rady Ministrów
- **Prezydium Zgromadzenia Plenarnego** – składa się z 11 członków, w tym Przewodniczącego oraz 4 wiceprzewodniczących; każdy z nich powinien reprezentować odmienny kierunek polityczny; kieruje pracą Zgromadzenia, nadzoruje działalność innych organów, przyjmuje budżet nordycki i może występować w imieniu Rady
- **Nordycka Rada Ministrów** – organ autonomiczny, powstały poza strukturami samej Rady Nordyckiej, ale pozostaje z nią w ścisłym związku; każde z państw w Nordyckiej Radzie Ministrów reprezentowane jest przez przedstawiciela rządu; decyzje podejmuje się jednomyślnie i są one wiążące dla państw członkowskich;
- **Sekretariat do spraw Ogólnych** – stale działający organ administracyjnym, zajmującym się przede wszystkim aspektami organizacyjno-technicznymi
- **Sekretarz Generalny** - stoi na czele Sekretariatu

RADA PAŃSTW MORZA BAŁTYCKIEGO

Rada Państw Morza Bałtyckiego

- organizacja międzynarodowa powstała w 1992 początkowo jako forum współpracy międzyrządowej
- cel: wzmacnianie bezpieczeństwa i stabilności w regionie poprzez współpracę w wielu obszarach

Rada Państw Morza Bałtyckiego

- ❑ Obszary współpracy wg Deklaracji Kopenhaskiej z 1992:
 - wspieranie instytucji demokratycznych,
 - współpraca gospodarcza i techniczna,
 - kwestie humanitarne i zdrowie,
 - ochrona środowiska i energetyka,
 - kultura, edukacja, turystyka i wymiana informacji,
 - transport i łączność.
- ❑ Długoterminowe priorytety wg ustaleń 2008:
 - ochrona środowiska,
 - rozwój gospodarczy,
 - energetyka,
 - edukacja i kultura,
 - bezpieczeństwo cywilne i tzw. wymiar ludzki.

Rada Państw Morza Bałtyckiego – członkowie

- ❑ Norwegia
- ❑ Szwecja
- ❑ Finlandia
- ❑ Dania
- ❑ Litwa
- ❑ Łotwa
- ❑ Estonia
- ❑ Rosja (zawieszona; w maju 2022 ogłosiła wycofanie)
- ❑ Polska
- ❑ Niemcy
- ❑ Islandia od 1995 roku
- ❑ Komisja Europejska

Rada Państw Morza Bałtyckiego – organy

- ❑ **Komitet Wyższych Urzędników (CSO)** – składa się z wysokiej rangi przedstawicieli ministerstw spraw zagranicznych państw członkowskich Rady oraz wysokiego szczebla przedstawiciela Unii Europejskiej; pełni funkcję głównego forum dyskusyjnego i organu decyzyjnego w sprawach związanych z pracami Rady pomiędzy sesjami ministerialnymi; monitoruje, ułatwia i ma na celu koordynację pracy wszystkich struktur Rady
- ❑ **Grupy Eksperckie:**
 - Grupa Ekspercka ds. Bezpieczeństwa Nuklearnego i Jądrowego
 - Grupa Ekspercka ds. Zrównoważonego Rozwoju – Bałtyk 21
 - Grupa Ekspercka ds. Polityki Morskiej
 - Grupa Ekspercka ds. Współpracy na rzecz Dzieci
 - Grupa Zadaniowa ds. Zwalczenia Handlu Ludźmi
- ❑ **Sekretariat**
 - zapewnienie wsparcia technicznego i organizacyjnego Przewodniczącemu Rady oraz strukturom i organom roboczym Rady
 - zapewnienie ciągłości i lepszej koordynacji działań Rady
 - wdrażanie strategii informacyjno-komunikacyjnej Rady
 - utrzymywanie archiwów i bazy danych Rady
 - utrzymywanie kontaktów z innymi organizacjami działającymi w regionie Morza Bałtyckiego i wokół niego, władzami państw członkowskich i mediami

RADA BAŁTYCKA

Rada Bałtycka

- ❑ przymierze polityczne Estonii, Litwy i Łotwy zawarte w 1990 r., mające na celu koordynację polityki zagranicznej jego członków, zwłaszcza wobec Wspólnoty Niepodległych Państw
- ❑ kontynuacja Ententy Bałtyckiej – przymierza zawartego w 1934 roku, które funkcjonowało do 1940 (wcielenie państw do ZSRR)

Rada Bałtycka

- ❑ Rada składa się z sześćdziesięciu członków.
 - Każdy z parlamentów trzech stanów powołuje do Zgromadzenia dwudziestu swoich członków.
 - Każdy z parlamentów narodowych powołuje dwóch członków na szefa i zastępcę szefa delegacji krajowej.
 - Sześciu głównych delegatów i zastępców głównych delegatów tworzy Prezydium RB.
 - Przewodniczący Prezydium jest przewodniczącym delegacji krajowej kraju goszczącego kolejną sesję RB.
 - Szefami pozostałych dwóch delegacji krajowych są wiceprzewodniczący Prezydium.
- ❑ Prezydium kontroluje RB pomiędzy sesjami.
- ❑ Przewodniczący pełni funkcję koordynatora prac RB, jest jej przedstawicielem przy innych organach oraz współpracuje z rządami trzech członków.

Rozpad Związku Sowieckiego

Państwa i daty proklamacji niepodległości

Źródło: APA

Infografika: www.dzieje.pl

Wspólnota Niepodległych Państw – WNP

Wspólnota Niepodległych Państw – WNP

- ❑ regionalne ugrupowanie integracyjne utworzone na mocy układu białowieskiego z 8 grudnia 1991 roku (Rosja, Białoruś, Ukraina)
- ❑ 21 grudnia 1991 roku podpisano w Ałma-Acie wspólnie z państwami założycielskimi specjalny protokół do porozumienia białowieskiego, dotyczący celów i zasad WNP; do organizacji przystąpiło wtedy kolejnych osiem republik rozwiązanego Związku Radzieckiego: Azerbejdżan, Armenia, Kazachstan, Kirgistan, Mołdawia, Tadżykistan, Turkmenistan i Uzbekistan
- ❑ 1993 przystąpiła Gruzja, ale 2008 wystąpiła Gruzja

Wspólnota Niepodległych Państw – WNP

- ❑ zajmuje się m.in. współpracą polityczną, gospodarczą i problemami bezpieczeństwa międzynarodowego
- ❑ cele:
 - prowadzenie wspólnej polityki zagranicznej państw (ze wspólnej polityki wyłączone są kwestie obronne, uregulowane odrębnym traktatem taszkenckim z maja 1992 roku),
 - stworzenie wspólnej przestrzeni gospodarczej, wspólnego systemu komunikacyjnego, jak również ochrona środowiska, prowadzenie wspólnej polityki migracyjnej i zwalczania przestępczości

Wspólnota Niepodległych Państw – organy

- ❑ **Rada Szefów Państw** – najwyższy organ WNP, decydujący m.in. o użyciu sił zbrojnych państw członkowskich i ustanowieniu mandatu sił pokojowych WNP
- ❑ **Rada Szefów Rządów** – organ odpowiedzialny za koordynowanie współpracy organów wykonawczych WNP
- ❑ **Rada Ministrów Spraw Zagranicznych** – organ odpowiedzialny za koordynowanie polityki zagranicznej państw członkowskich
- ❑ **Rada Ministrów Obrony** – organ odpowiedzialny za koordynowanie polityki wojskowej państw członkowskich – nigdy nie uczestniczyli w nim przedstawiciele Gruzji, Mołdawii, Turkmenistanu i Ukrainy
- ❑ **Rada Ministrów Spraw Wewnętrznych** – organ powołany w 1996 roku w celu koordynacji zwalczania terroryzmu i zorganizowanej przestępczości
- ❑ **Rada Dowódców Wojsk Ochrony Pogranicza** – organ odpowiedzialny za ochronę granic i stref ekonomicznych – w jego pracach nie uczestniczy Azerbejdżan, Mołdawia i Ukraina

Organizacja na rzecz Rozwoju i Demokracji – GUAM

Organizacja na rzecz Rozwoju i Demokracji – GUAM

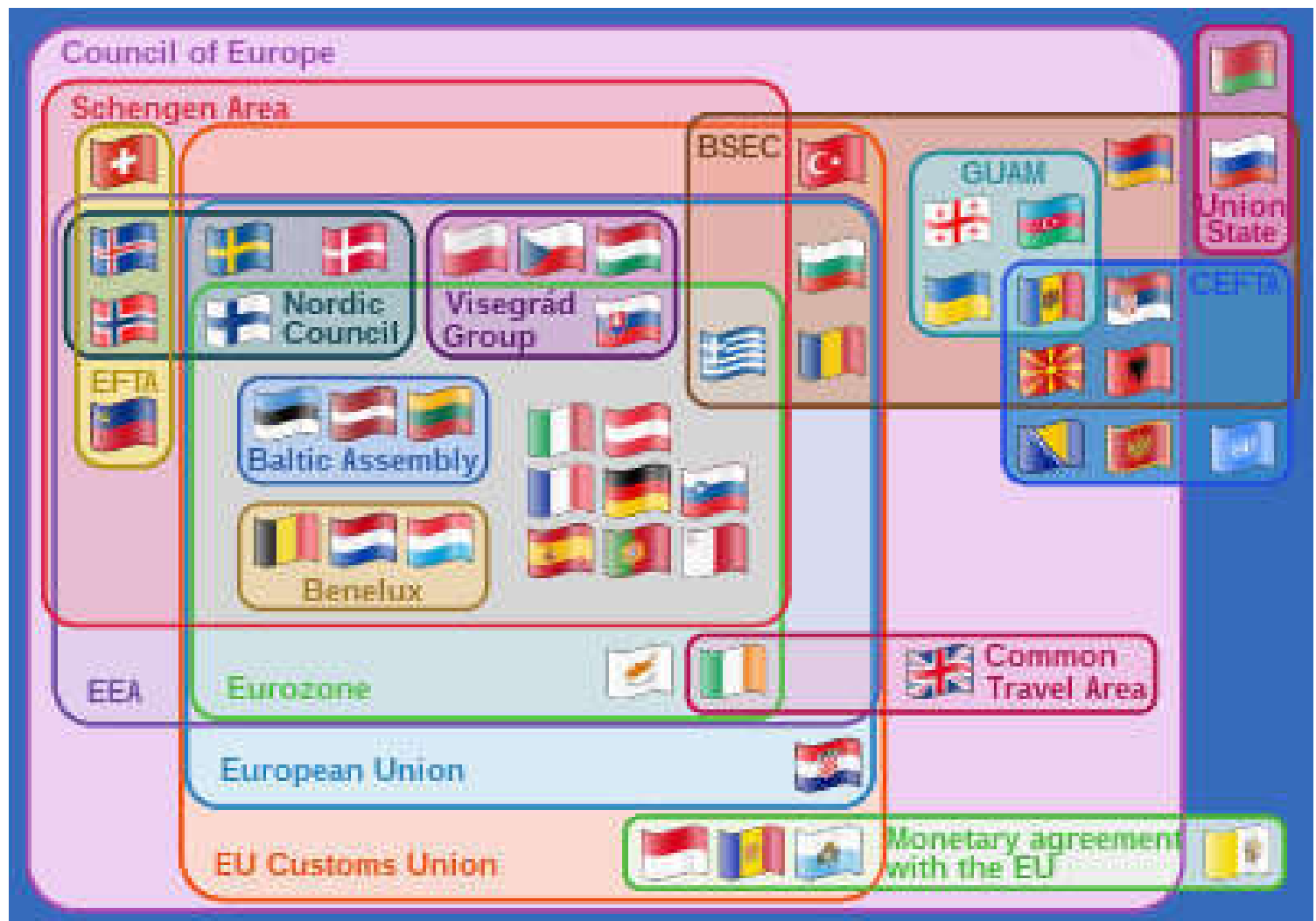
- ❑ regionalna organizacja międzynarodowa, zrzeszająca cztery państwa WNP: Gruzję, Ukrainę, Azerbejdżan i Mołdawię; (Uzbekistan 1999-2005)
- ❑ utworzona 10 października 1997
- ❑ siedziba: Kijów
- ❑ cele:
 - demokratyzacja krajów członkowskich, zapewnianie ochrony praw człowieka w regionie i rozwój ekonomiczny krajów członkowskich
 - współpraca na rzecz rozwiązania konfliktów w regionie celem zapewnienia stabilizacji i bezpieczeństwa
 - w przyszłości utworzenie strefy wolnego handlu pomiędzy państwami członkowskimi oraz zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego
 - kontynuacja działań zmierzających do integracji europejskiej przez umocnienie więzów z Unią Europejską, Stanami Zjednoczonymi, NATO i innymi organizacjami międzynarodowymi

Związek Białorusi i Rosji

Związek Białorusi i Rosji

- ❑ organizacja składająca się z dwóch państw: Rosji i Białorusi, mająca na celu doprowadzenie w przyszłości do integracji gospodarczej i walutowej tych dwóch państw
- ❑ utworzony 26 stycznia 2000 r. na podstawie *Umowy o utworzeniu Państwa Związkowego* z 8 grudnia 1999
- ❑ w grudniu 1998 prezydenci Rosji i Białorusi podpisali w Moskwie deklarację o dalszej integracji państw oraz połączeniu ich w jedno państwo związkowe (federację)
- ❑ 8 grudnia 1999 r. podpisano umowę o powołaniu (w miejsce ZBiR) Państwa Związkowego Rosji i Białorusi (PZRiB)
- ❑ Władimir Putin kilkakrotnie wskazywał Alaksandrowi Łukaszence na możliwość stworzenia jednego państwa
- ❑ 10 września 2021 roku, w Mińsku, odbyło się posiedzenie Rady Ministrów Państwa Związkowego, na którym uzgodniono listę 28 tzw. Programów Związkowych (Integracyjnych), dzięki którym ma zostać pogłębiona integracja rosyjsko-białoruska

Organizacja Państw Amerykańskich

Organizacja Państw Amerykańskich

- ❑ utworzona w 1948 r. na IX Międzyamerykańskiej Konferencji w Bogocie (kontynuacja Unii Panamerykańskiej)
- ❑ członkowie OPA: wszystkie państwa Ameryki
- ❑ siedziba: Waszyngton
- ❑ zadania:
 - umacnianie pokoju i bezpieczeństwa na kontynencie amerykańskim,
 - wspieranie współpracy gospodarczej, kulturalnej i społecznej,
 - wspólne rozwiązywanie problemów ekonomicznych, społecznych i politycznych regionu,
 - pokojowe regulowanie sporów między państwami członkowskimi.

trzy filary systemu międzyamerykańskiego:

- Organizacja Państw Amerykańskich
- Pakt Rio
- Pakt bogotański

Organizacja Państw Amerykańskich

- ❑ **Zgromadzenie Ogólne** – najwyższy organem OPA; składa się z przedstawicieli wszystkich państw członkowskich; zbiera się raz do roku; określa politykę i główne kierunki działania OPA, nadzoruje jej współpracę z innymi organizacjami, zatwierdza budżet oraz wybiera Sekretarza Generalnego
- ❑ **Konferencje Konsultacyjne Ministrów Spraw Zagranicznych** – zwołuje się je w razie doraźnej potrzeby; ich przedmiotem są kwestie z zakresu stosunków międzynarodowych; działa przy nich organ pomocniczy w postaci Konsultacyjnego Komitetu Obrony, w skład którego wchodzi naczelnicy dowódcy armii państw członkowskich
- ❑ **Stała Rada** z siedzibą w Waszyngtonie – organ kierujący bieżącymi sprawami organizacji, składa się z ambasadorów państw członkowskich
- ❑ **Sekretarz Generalny** wraz z **Sekretariatem Generalnym** pełnią główne funkcje administracyjno-techniczne

Unia Afrykańska

Unia Afrykańska

- ❑ organizacja międzynarodowa o charakterze politycznym, wojskowym i gospodarczym, obejmująca swym zasięgiem wszystkie państwa afrykańskie (oprócz Maroka)
- ❑ powołana 9 lipca 2002 roku na szczycie w Durbanie (w miejsce Organizacji Jedności Afrykańskiej)
- ❑ siedziba: Addis Abeba (Etiopia)
- ❑ cele:
 - promocja rozwiązań demokratycznych na kontynencie
 - wspieranie rozwoju gospodarczego, ekonomicznego i społecznego państw członkowskich
 - walka z nędzą i korupcją
 - upowszechnianie i ochrona praw człowieka
 - działanie na rzecz integracji polityczno-gospodarczej kontynentu (m.in. wspólna waluta Afro)
 - wspólny parlament
 - bank centralny
 - wspólny sąd
 - działanie na rzecz zakończenia konfliktów na kontynencie afrykańskim, a w przyszłości przeciwdziałanie im

Unia Afrykańska

- ❑ **Zgromadzenie Unii** – ciało decyzyjne składające się z głów państw
- ❑ **Rada Wykonawcza** – ciało przeddecyzyjne składające się z ministrów spraw zagranicznych, przygotowujące sprawy dla Zgromadzenia
- ❑ **Parlament Panafrykański** – rola doradcza i konsultacyjna, nadzoruje budżet organizacji, określa zakres działalności komisji parlamentarnych
- ❑ **Trybunał Sprawiedliwości** – rozstrzyga spory prawne
- ❑ **Komisja Unii Afrykańskiej** – organ wykonawczy i administracyjny
- ❑ **Komitet Stałych Przedstawicieli** – składa się z ambasadorów państw, ciało przygotowawcze dla Rady Wykonawczej
- ❑ **Wyspecjalizowane Komitety Techniczne** – w praktyce nie istnieją
- ❑ **Rada Ekonomiczna, Społeczna i Kulturalna** – organ doradczy
- ❑ **Rada Pokoju i Bezpieczeństwa** – ciało mające zapobiegać narastającym konfliktom
- ❑ **Instytucje Finansowe**, np. Afrykański Bank Centralny czy Afrykański Fundusz Walutowy

Liga Państw Arabskich

Liga Państw Arabskich

- ❑ utworzona 22 marca 1945 w Kairze na mocy Paktu ustanawiającego Ligę Państw Arabskich przez państwa powiązane wspólnotą języka, historii, kultury i religii
- ❑ siedziba: Kair
- ❑ cele:
 - zacieśnianie stosunków między państwami członkowskimi,
 - koordynacja akcji politycznych prowadzących do ściślejszej współpracy,
 - koordynacja działalności gospodarczej i kulturalnej na rzecz wszystkich Arabów

Liga Państw Arabskich – organy

- ❑ **Rada Ligi** – organ plenarny; składa się z przedstawicieli wszystkich członków; w zależności od potrzeb zbiera się na szczepie szefów państw, szefów rządów lub ministrów spraw zagranicznych; zatwierdza też projekt budżetu i ustala składki członkowskie poszczególnych państw
- ❑ **Rada Wspólnej Obrony** – składa się ona ministrów spraw zagranicznych i ministrów obrony państw członkowskich; podlega jej stały Komitet Wojskowy, składający się z szefów sztabów armii państw arabskich; celem jej powołania była próba eliminacji błędów popełnionych przez kraje arabskie w zakresie współdziałania militarnego w wojnie z Izraelem w 1948
- ❑ **Rada Gospodarcza** – składa się z ministrów państw członkowskich, odpowiedzialnych za sprawy gospodarcze lub ich przedstawicieli; celem stymulacja międzynarodowej współpracy gospodarczej
- ❑ **Sekretariat Główny** – kieruje działalnością bieżącą Ligi

Szanghajska Organizacja Współpracy – SCO

Szanghajska Organizacja Współpracy – SCO

- ❑ regionalna organizacja międzynarodowa, powołana 15 czerwca 2001 przez Rosję, Chińską Republikę Ludową, Kazachstan, Kirgistan i Tadżykistan (istniejącą od 1996 roku tzw. Szanghajska Piątkę)
- ❑ cel: umacnianie bezpieczeństwa regionalnego w Azji poprzez wielopłaszczyznową współpracę, głównie Rosji i Chin
- ❑ sojusz polityczny choć z planami przekształcenia w sojusz wojskowy

Szanghajska Organizacja Współpracy – SCO

Członkowie:

- 1) Rosja
- 2) Chiny
- 3) Kazachstan
- 4) Tadżykistan
- 5) Kirgistan
- 6) Uzbekistan (2001)
- 7) Pakistan (2017)
- 8) Indie (2017)
- 9) Iran (2022)

Obserwatorzy:

- Afganistan
- Białoruś
- Mongolia

Partnerzy w dialogu:

- Armenia
- Azerbejdżan
- Kambodża
- Nepal
- Sri Lanka
- Turcja

Państwa kandydujące na obserwatorów:

- Bangladesz
- Egipt
- Syria

Państwa/Organizacje zaproszone:

- ASEAN
- ONZ
- Turkmenistan
- WNP

Szanghajska Organizacja Współpracy – SCO

- 26 kwietnia 1996 w Szanghaju strony podpisały *Umowę o umocnieniu środków zaufania w kwestiach wojskowych na obszarze pogranicza* (tzw. *Układ Szanghajski*)
- 24 kwietnia 1997 w Moskwie podpisano *Umowę o wzajemnej redukcji sił zbrojnych w rejonie granicy*, co umożliwiło delimitację 4000 km chińskiej granicy
- 14–15 czerwca 2001 podpisano *Deklarację o utworzeniu Szanghajskiej Organizacji Współpracy*
- 7 czerwca 2002 w Petersburgu przyjęto *Kartę Szanghajskiej Organizacji Współpracy*, dokument ramowy określający cele, zadania, strukturę instytucjonalną oraz sposoby przystąpienia lub wystąpienia z SOW

Szanghajska Organizacja Współpracy – SCO

❑ *Deklaracja o utworzeniu Szanghajskiej Organizacji Współpracy:*

- dbałość o wzajemne relacje, przyjazną współpracę w dziedzinie bezpieczeństwa, gospodarki, kultury itp.,
- wzmocnienie zaufania
- poszanowanie równości
- niemieszanie się w sprawy wewnętrzne państw
- organizacja nie jest skierowana przeciw jakiegokolwiek innemu podmiotowi stosunków międzynarodowych
- zapowiedź utworzenia Regionalnej Struktury Antyterrorystycznej i Rady Koordynatorów

Szanghajska Organizacja Współpracy – organy

- ❑ **Rada Głów Państw** – określa priorytety oraz wypracowuje podstawowe kierunki działania Organizacji; zbiera się na posiedzenie raz w roku
- ❑ **Rada Szefów Rządów** – ustala budżet SOW; rozpatruje i decyduje w konkretnych aspektach działalności SOW, przede wszystkim dot. współpracy gospodarczej
- ❑ **Rada Ministrów Spraw Zagranicznych** – rozpatrywanie kwestii związanych z bieżącą działalnością organizacji, przygotowywanie posiedzeń Rady Głów Państw oraz prowadzenia konsultacji w sprawach międzynarodowych
- ❑ **Narady Kierowników Ministerstw i/lub Resortów** – prowadzić konsultacje w celu rozpatrzenia konkretnych problemów w rozwoju współpracy w ramach działalności w SOW
- ❑ **Rada Narodowych Koordynatorów** – koordynacja i kierowanie bieżącej działalności SOW; przygotowania do posiedzeń Rad: Głów Państw, Szefów Rządów oraz Ministrów Spraw Zagranicznych
- ❑ **Regionalna Struktura Antyterrorystyczna (RATS)** – zwalczanie terroryzmu, separatyzmu oraz ekstremizmu; koordynacja niemilitarnych działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa w Azji Środkowej oraz stworzenie systemu wymiany informacji między państwami członkowskimi
- ❑ **Sekretariat** – stale działający organ administracyjnym, zajmującym się przede wszystkim aspektami organizacyjno-technicznymi; na czele **Sekretarz Wykonawczy** wybierany przez Radę Głów Państw po przedstawieniu kandydata przez Radę Ministrów Spraw Zagranicznych

bibliografia

- podręczniki wyd. Operon
- podręczniki wyd. Nowa Era
- <https://pl.wikipedia.org>
- <https://en.wikipedia.org>